

Fokken op gezonde uiers

Sprekers symposium UGCN onderstrepen belang fokkerij in vooruitgang uiergezondheid

Is uiergezondheid nu vooral een kwestie van management of wordt het ook voor een groot gedeelte bepaald door fokkerij?

UGCN waagde zijn jaarlijkse zomersymposium aan het beantwoorden van deze vraag. Sprekers kwamen met uitgebreide analyses.

Een enquête onder een groot aantal melkveehouders bracht als uitkomst dat fokkerij gezien wordt als een belangrijk instrument om de uiergezondheid in Nederland verder te verbeteren. We hebben daarom gemeend fokkerij als onderwerp te moeten kiezen. Met die woorden opende Geert Hartlief, voorzitter van de stuurgroep Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN), het jaarlijkse zomersymposium voor melkveehouders. Het sprekerspanel varieerde van statistici tot melkveehouders.

Het spits werd afgebeten door melkveehoudster Jeanet Brandsma uit Giethoorn. 'Wij werken met vijf verschillende melkers, maar iedereen werkt op dezelfde manier. Dat is belangrijk voor het ritme van de koe en het bevordert daardoor de uiergezondheid', stelde Brandsma. 'In de fokkerij letten we op uiergezondheid en vruchtbaarheid, maar hierbij is voorzichtigheid geboden. Fokken op secundaire eigenschappen geeft snel een gesloten koe en dat willen wij zeker niet. Belangrijk bij fokkerij is het zoeken naar de juiste balans.'

Nieuwe uiergezondheidsindex

Als alles volgens planning verloopt introduceert NVO tijdens de indexdraai van april 2009 een nieuwe uiergezondheidsindex. De betrouwbaarheid van deze nieuwe index is 85 procent ten op-

zichte van 50 procent voor de oude uiergezondheidsindex. Jack Windig, onderzoeker bij de Animal Sciences Group (ASG), en Gerben de Jong, hoofd animal evaluation unit bij CRV, gaven alvast een praktisch toelichting.

'De genetische trend van uiergezondheid is de laatste jaren beslist niet negatief', vertelde De Jong de zaal aan de hand van een grafische weergave. 'De correlatie tussen productie en celgetal is wel negatief, maar het is de verdienste van veehouders en fokkerijorganisaties dat de uiergezondheid niet terug is gegaan. Met de nieuwe index is op basis van een hogere betrouwbaarheid en grotere spreiding nog snellere vooruitgang te boeken. Gebruikt een veehouder in de toekomst tien jaar lang stieren met een uiergezondheidsfokwaarde van minimaal 104, dan zorgt dit over tien jaar voor negen procent minder mastitis.'

Windig onderschreef ook het belang van fokken op uiergezondheid en stelde aan de hand van een groot aantal figuren dat fokkerij en management niet onafhankelijk van elkaar zijn. 'Verhoging van productie verhoogt de kans op mastitis. Is er vanuit de fokkerij geen aandacht voor uiergezondheid, dan is het risico heel groot dat managementverbetering geen effect heeft.'

Volgens Windig biedt het opzetten van een nationaal registratiesysteem voor mastitisgevallen, zoals in Denemarken

gebeurt, onvoldoende extra nauwkeurigheid om dit effectief te maken. Binnen de nieuwe index is daarom gekozen voor alleen celgetalmerken.

Internationale vergelijking

Arjan Bom, sales- en marketingmanager van Alta, had een analyse gemaakt van onderzoeksresultaten op de Alta Advantage-testbedrijven in Amerika. Deze 175 melkveebedrijven houden met elkaar 160.000 koeien en testen jaarlijks 150 stieren voor Alta. In het onderzoek waren voor een bedrijf met 3500 koeien de dieren ingedeeld in twee groepen. Een groep bestond uit dochters van stieren met ongunstige celgetalfokwaarden en de andere groep uit nakomelingen van stieren met gunstige celgetalfokwaarden. 'Het percentage koeien met een celgetal van meer dan 250.000 bedraagt twaalf procent meer bij de dochters van stieren met ongunstige celgetalfokwaarden. Aangezien hoog celgetal een indicator is voor subklinische mastitis, is de verwachting dat per honderd melkkoeien twaalf mastitisgevallen meer voorkomen.' Bom rekende voor dat dit bedrijf bij gebruik van alleen stieren met een gunstige celgetalfokwaarde 45.000 dollar zou kunnen besparen.

Alfred de Vries, manager fokkerij bij CRV, ziet in de onlangs geïntroduceerde merkelectie voordelen op het gebied van uiergezondheid. 'Door een breder aanbod zijn we in staat meer te segmenteren, onder andere op specialisten in duurzaamheid en gezondheid. Via merkelectie is daarbij dertig tot veertig procent extra genetische vooruitgang te boeken. Ook hoeven we minder lang te wachten op betrouwbare fokwaarden, en dat is zeker bij deze kenmerken een grote vooruitgang.'

Een analyse van Huub Peek, mede-eigenaar van het onafhankelijk fokkerijadviesbureau Peek en Van der Kroon, stelde een aantal fokkerij-trends aan de kaak. 'Speciale aandacht wil ik vragen voor de steeds nauwer wordende achterspeenplaatsing. Dit veroorzaakt luchtzuigen en niet goed leegmelken, wat ongunstig is voor de melkkwaliteit', waarschuwde Peek. Ook benadrukte hij de noodzaak van bloedspreiding. 'Vooruitgang in fitness-selectie wordt nietgedaan bij ongewenst hoge inteeltparingen.'

Als laatste spreker kwam melkveehouder Hans Puttenstein uit Kamperveen aan het woord. 'Mastitis is stress voor de koe en de veehouder. Dit moet je altijd proberen te voorkomen. Wij fokken op veel capaciteit in koeien omdat dieren die de productie niet aankunnen potentiële besmettingsbronnen zijn. Ook een uitgebalanceerd rantsoen is van belang voor de weerstand van de koeien.' Fokkerijliefhebber Puttenstein streeft binnen zijn fokdoel naar onder andere kwaliteitsuiers onder duurzame koeien. 'Maar duurzaamheid betekent oudere koeien en dus een hogere celgetal en dat moet je als veehouder wel willen accepteren.'

Florus Pellikaan

Koeienbloempjes

Lenk van Zandwijk, et-deskundige:

'Veehouders investeren weer volop, ook in de fokkerij. Er worden meer spoelingen verricht en meer embryo's verhandeld.' (Hp)

Jan Bobbink, directeur Alta:

'Wij Hollanders denken te klein en hebben als fokkerijland in de wereld nog een slechte naam ook.' (Mm)

Thom Adamse, voormalig dierenarts te Haulerwijk:

'Tegenwoordig zijn de meeste boeren zo goed geschoold dat ze de taken van de dierenarts over kunnen nemen.' (LC)

Tammo Beishuizen, voorzitter LTO-Noord:

'In de melkveehouderij moet nog meer aandacht komen voor het ondernemerschap en oog voor de kostprijs.' (AgD)

Ton Captein, melkveehouder te Zeewolde:

'De NRM winnen is niet het hoogste doel, maar een goede stier fokken die op de stierenkaart terechtkomt, zowel in Nederland als in het buitenland. Dat zou echt uniek zijn.' (NO)

Siem Jan Schenk, voorzitter vakgroep Melkveehouderij LTO:

'Duurzaamheid en dierenwelzijn blijven de komende jaren prominent op onze agenda. Niet alleen de sector, maar ook de maatschappij bekommert zich daar steeds nadrukkelijker om. Zeker de snelle opschaling van

bedrijven, waarbij koeien steeds vaker continu op stal staan, roepen vragen bij burgers op.' (NO)

Harry Schuiling, directeur Semex Holland:

'Bij Semex gaan de prestaties van een stier in een bepaald land per omgaande de hele wereld over.' (Bo)

Piet Vanthemsche, voorzitter Belgische Boerenbond

'Wij denken dat coöperaties nog niets van hun waarde hebben verloren. Afzet via een coöperatie biedt de veehouders zekerheid, inspraak en betrokkenheid. Ze kunnen dan de schokken van de markt veel beter opvangen.' (Zz)

Marcel Brugman, melkveehouder te Loenen:

'In mijn ogen is Ideal een van de beste stieren die we ooit hebben gebruikt. Zo'n stier zouden we nu nog moeten hebben, met zoveel kracht en inhoud.' (Hp)

Teus van Dijk, melkveehouder te Giessenburg:

'Als er showpotentieel in een kalf zit, geef ik het extra ruimte om later af te kalven. Dat levert meer ontwikkeling op.' (Ab)

Lenk van Zandwijk:

'Het is belangrijk dat de fokkerij-tak past binnen een melkveebedrijf. Gaat het met de embryo-handel even wat minder, dan moet men met de melkerij vlot de kost kunnen verdienen.' (Hp)

Jan Bobbink:

'Toppers heeft iedereen wel eens, de factor toeval speelt daarbij een belangrijke rol. Bovendien win je

de oorlog niet met alleen het beste fokprogramma. De mankracht in het veld, de dienstverlening en de begeleidingsprogramma's zijn minstens zo belangrijk.' (Mm)

Teus van Dijk:

'Showkoeien moet je hard voeren. Als je te krap voert kom je ontwikkeling en uitstraling tekort.' (Ab)

Jelle Zijlstra, onderzoeker bedrijfsmanagement ASG:

'Groeien zit sterk ingebakken bij melkveehouders en vanuit het verleden hebben de groeiers gelijk gehad. Er is ook niets mis met het streven naar ontwikkeling van het bedrijf, maar je ziet nu bedrijven fors uitbreiden waarbij de rationaliteit uit het oog verloren is. Dat gaat sommigen opbreken in een zuivelmarkt met meer schommelende melkprijzen.' (Bo)

Piet Vanthemsche:

'Ik beschouw de situatie van de Belgische zuivelindustrie niet als achterstand. Het zuivellandschap is divers en er is nu eenmaal een historisch verschil tussen Nederland en België. Wij in België vinden onze sterkte juist in de gedifferentieerde structuur.' (Zz)

Cees Romijn, vice-voorzitter LTO-vakgroep Melkveehouderij:

'Door de acties kijken burens elkaar kwaad aan, is er ruzie binnen families en soms zelfs tussen broers in dezelfde maatschap.' (AgD)

Jan Bobbink:

'Door de schaalvergroting gaan boeren de fokkerij steeds minder belangrijk vinden. Ze gaan meer koppelgericht denken.' (Mm)

Bronnen: Boerderij (Bo), MelkveeMagazine (Mm), HI-plus (Hp), Leeuwarder Courant (LC), Agribusiness (Ab), Agrarisch Dagblad (AgD), Nieuwe Oogst (NO), Zuivelzicht (Zz)